

Geachte voorzitter en leden van de raad,

Samen aan zet!

Een korte en pakkende titel van het nieuwe coalitieprogramma opgesteld door Gemeentebelangen, CDA en GroenLinks in Overbetuwe.

Het is de bedoeling dat dit programma vanavond wordt besproken in deze openbare vergadering van de gemeenteraad tezamen met uw inwoners, verenigingen en ondernemers. U geeft aan het belangrijk te vinden dat iedereen de gelegenheid krijgt een mening te geven om zo de coalitievormende partijen een breed gedragen programma mogelijk te maken.

Praat mee en deel uw ideeën met de nieuwe coalitie.

Dit is wat de gemeente op hun website heeft geschreven.

Het is dus de bedoeling dat wij, inwoners, verenigingen en ondernemers onze ideeën, tips en suggesties vanavond met de coalitie delen en hier blijft het niet bij, zo valt op de website van de gemeente te lezen. Er worden in de toekomst meer van dit soort gesprekken georganiseerd, want u gaat de inwoners, verenigingen en ondernemers meer betrekken bij beleid en besluiten die voor hen belangrijk zijn. We zijn samen aan zet!

Wij, als Stichting Bewonersplatform Windpark Midden-Betuwe willen deze handschoen graag oppakken, hoewel opgemerkt moet worden dat we niet geheel vrij zijn van enige scepsis.

Scepsis veroorzaakt door onze ervaringen van de afgelopen twee jaren, waar we ook soortgelijke beloftes kregen om aan de gebiedstafel mee te denken, ideeën naar voren te brengen. Kortom om te participeren, hetgeen niet meer betekende dan luisteren naar wat de initiatiefnemers ons voorlegden. Maar participeren betekent meer dan alleen een handtekening bij het kruisje zetten, zodat het proces verder kan gaan. In een fatsoenlijk participatieproces behoort ook de mogelijkheid te zitten neen tegen de plannen te kunnen zeggen! Niets van wat wij goed onderbouwd inbrachten werd meegenomen in de besluitvorming. Onze inbreng werd zonder enig commentaar terzijde geschoven. Van een werkelijke participatie is dus niets terecht gekomen.

Echter, ondanks enige scepsis, beseffen we ons ook dat we u en deze opzet van de avond niet mogen en kunnen vergelijken met onze ervaringen van de afgelopen twee jaar en daarom willen we ons als Bewonersplatform zeker inspannen om onze ideeën, tips en suggesties met u te delen.

Wij, als bewonersplatform, willen graag samen met u inzoomen op punt drie uit het concept coalitie programma: Duurzame en gezonde samenleving.

De gemeente heeft in zijn Routekaart Duurzaamheid klimaatdoelstellingen vastgesteld. In de RES zijn zoekgebieden vastgesteld voor zonne- en windparken.

Wij constateren dat er vooral wordt ingezet op zon en windenergie, maar er zijn ons inziens ook alternatieven. Alternatieven die onderbelicht dreigen te worden.

De Betuwe is gelegen tussen twee stromende rivieren. Dit zou toch echt mogelijkheden moeten bieden voor het winnen van energie op basis van waterkracht. Denk aan een waterkrachtcentrale bij Driel, maar denk ook kleiner en dus aan het inzetten van bijvoorbeeld Oryon watermills. Er kan meer gedaan worden aan zon op het dak, zeker bij bedrijven.

Er zijn ook alternatieven voor grote windparken. Te denken valt aan kleine lokale windmolens op/bij bedrijven/bedrijfsterreinen, zoals bijvoorbeeld van Windside windmolens.

Dit zijn maar een paar korte, niet verder uitgewerkte, opmerkingen van ons als platform. Graag werken we dit verder uit in samenwerking met de coalitie en de gemeenteraad.

Waar we wel nu meer gedetailleerd op in willen en kunnen gaan is het volgende:

Tot ons grote genoegen hebben een paar fracties vorig jaar het initiatief genomen om Ronde Tafel Gesprekken (hierna RTG) te houden met alle betrokken partijen van het project Windpark Midden-Betuwe. Deze gesprekken hebben uiteindelijk plaatsgevonden op 21 december 2021.

Hierbij kwam het volgende niet aan de orde en dat wil de Stichting toch graag van u weten: Hoe is het mogelijk dat dit gebied in de Windvisie (2014) van de Provincie niet als zoekgebied is aangewezen en daarna plotseling wel? Dit gebied werd omschreven als een waardevol open komgebied. Het wijzigen van een landschappelijk gebied in een industrieel gebied heeft nogal wat gevolgen voor de omgeving.

Op grond van welke argumenten in de SMB werd dit gebied een uitzonderingspositie toegekend, waardoor het niet gerekend werd tot de gebieden waar het niet realistisch was tot 2030 WTC te plaatsen?

Nu een totaal nieuwe situatie ontstaan is met het intrekken van de intentieverklaring lijkt ons, om überhaupt verder te gaan, een antwoord op bovenstaande meer dan gewenst.

Mocht de gemeente de plannen toch doorzetten dan gaat de Stichting er zonder meer vanuit dat dit gebeurt met in achtneming van het Europees recht. Uiteraard zal de Stichting dit verder specificeren mocht dit nog nodig zijn in de nabije toekomst.

Om in het vervolg, waar dan ook in de gemeente, problemen te voorkomen vraagt de Stichting de politieke partijen het volgende vast te leggen. Indien participatie wordt vereist wat moet dan de minimale participatiegraad zijn van de **direct** omwonenden om een plan te kunnen realiseren.

Als bewonersplatform zien wij dat de gezondheidsproblematiek die bij windparken om de hoek komen kijken ook in deze gemeente onderbelicht wordt. Zoals de raad ongetwijfeld weet dient een uitgebreid wetenschappelijk gezondheidsonderzoek te worden uitgevoerd. Het doel moet zijn een duidelijk en compleet beeld te verkrijgen van de risico's op korte en lange termijn voor met name omwonenden in de ruime zin van het woord.

Elk onderzoek waar men zich op beroept dient derhalve wetenschappelijk onderbouwd, actueel en volstrekt onafhankelijk te zijn. Dus alle mogelijke gezondheidsrisico's en alle vormen van vermindering van het welbevinden dienen onderzocht te worden. Pas daarna kunnen afgewogen keuzes gemaakt worden. Het eventueel lokaal normeren, zoals af en toe geopperd wordt, zal daarom hoogst waarschijnlijk voor deze gemeenteraad een brug te ver zijn. Mogelijk kan ook de opdracht die het rivierengebied in de RES 1 kreeg nl. 0,632 TJ te leveren en uiteindelijk 1,2 TJ werd, een overtekening van bijna **100%**, meegewogen worden in de besluitvorming.

We hebben ons als bewonersplatform de afgelopen twee jaar behoorlijk moeten verdiepen in de windmolen problematiek. Daartoe hebben we binnen onze stichting meerdere werkgroepen georganiseerd. Een van deze werkgroepen is "werkgroep medisch & juridisch". Deze werkgroep, bestaande uit: Prof. dr. Thomas Maal, hoogleraar 3D technologie aan de Radboudumc uit Andelst en Dr. Ronald Melieste, cardioloog uit Dodewaard. Beiden hebben zich verdiept in alle zaken die met gezondheid van omwonenden van windparken verband houden.

Nu wij zien dat ook in de hiervoor genoemde notitie toch te weinig aandacht is gegeven aan alle gezondheidsaspecten rondom windparken bieden wij de gemeenteraad concreet een

presentatie hierover aan, gegeven door beide hiervoor genoemde medici, zodat een breder beeld gevormd kan worden door de lokale politiek. Thomas Maal is hier vanavond aanwezig om, indien gewenst, alvast een toelichting te geven omtrent hun bevindingen en presentatie.

Zoals u wellicht weet heeft Nederland de meeste maligniteiten per inwoner van heel Europa en de op één na sterkste groei van hersenziekten (ALS, MS, Parkinson, M. Alzheimer) ter wereld, wat niet te verklaren is door veroudering van de bevolking.(1) Juist hierom is het extra belangrijk bij ingrijpende veranderingen zoals het plaatsen van industriële windturbines rekening te houden met effecten voor de gezondheid.

Sinds 1,5 jaar ben ik lid van WindWiki. Windwiki is een groeiende groep bezorgde medici die zich hebben verdiept in de veiligheid van windturbines voor mens en milieu. Ons doel is om wetenschappelijke informatie over windturbines in relatie tot gezondheid en milieu op een overzichtelijke manier voor iedereen beschikbaar te stellen. Wij signaleren dat de kennis over de gevolgen van het wonen nabij windturbines onvoldoende bekend is bij wetenschappers, beleidsmakers, artsen en de algemene bevolking.

Als inwoner van de gemeente Overbetuwe en lid van Windwiki maak ik mij dan ook ernstig zorgen over de plaatsing van industriële windturbines in onze gemeente. Ik maak mij zorgen om het tonale en constante geluid dat windturbines produceren waarvan wetenschappelijk bewezen is dat het veel hinderlijker wordt ervaren dan verkeerslawaaai of spoorweglawaaai en tot gezondheidsschade kan leiden. De nieuwe generatie industriële windturbines worden steeds hoger en produceren daardoor steeds meer laagfrequent en infrason geluid wat tot gezondheidsschade leidt. Recente wetenschappelijke studies tonen een verband aan met: verhoogde bloeddruk bij volwassenen en kinderen, verhoogd risico op hart en vaatziekten, vroeggeboorte en zwangerschapsvergiftiging en nadelige effecten op de ontwikkeling en leerprestaties bij kinderen.

U zult begrijpen dat ik als lid van windwiki en inwoner van de gemeente overbetuwe mij ernstig zorgen maak over de gezondheid van mijn kinderen, en die van kinderen in de gemeente die hieraan blootgesteld worden door de plaatsing van windturbines. De energietransitie en duurzaamheid zijn voor de volgende generaties een enorm belangrijk item, echter mag dit in mijn ogen nooit ten koste gaan van de gezondheid van onze volgende generaties en is gedegen wetenschappelijk onderzoek van groot belang.

Met windwiki pleitten wij er dan ook voor om het voorzorgsbeginsel te handhaven. Klinisch fysicus Jan de Laat, die veel onderzoek heeft rondom de gezondheidseffecten van windturbines in Nederland pleit voor een afstandnorm van 10x de masthoogte tot bebouwing. We zijn daarom ook verheugd dat de tweede kamer de nieuwe motie (februari j.l.) heeft aangenomen waarin zij pleiten voor strenge tijdelijke afstandsnormen gelijk aan de huidige Deense Norm (in plaats van allerlei lokale alternatieven) in afwachting van éénduidige landelijke afstandsnormen. De huidige gemiddelde norm is in strijd met de WHO en valt niet te handhaven. Daarnaast wordt Infrason geluid niet meegenomen in een Lden norm. Indien de gemeenteraad van overbetuwe overweegt in de gemeente grote industriële windturbines te plaatsen zou ik evenals de leden van onze stichting ervoor willen pleiten één van de medici van WindWiki uit te nodigen voor een presentatie om uzelf gedegen te informeren over de gezondheidsschade die ontstaat door plaatsing van windturbines in de buurt van bebouwing.

Ik zou graag willen afsluiten met een zinsnede uit de eed van Hippocrates voor de nieuwe coalitie:

“Erken de grenzen van uw mogelijkheden. Stel u open en toetsbaar op, en ken uw verantwoordelijkheid voor de samenleving.”

World Health Organization. World Statistical Annual 11: 126-139. Geneva, Switzerland:
World Health Organization.
www.who.int/whosis/mort/table 1. process.cfm. 1980–2015
(2018).<https://doi.org/10.1016/j.mehy.2019.03.018>

Hopende op een vervolg van uw initiatief,

Met vriendelijke groet,

Thomas Maal en Jan Teisman
(namens het bestuur van Stichting Bewonersplatform Windpark Midden-Betuwe)